

14.3. Τέλος, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό να επιτύχει η Ευρωπαϊκή Ένωση, εάν

είναι δυνατόν, διεθνή συναίνεση όσον αφορά τις λεπτομέρειες εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης.

Βρυξέλλες, 12 Ιουνίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενός πίνακα ουσιών προτεραιότητας στον τομέα της πολιτικής υδάτων»

(2000/C 268/05)

Στις 13 Μαρτίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας, ανάπτυξης της υπαίθρου, περιβάλλοντος, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Ιουνίου 2000, με βάση εισηγητική έκθεση της κας Sánchez Miguel.

Κατά την 374η Σύνοδο Ολομέλειας (συνεδρίαση της 12ης Ιουλίου 2000), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 114 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή, την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η παρουσία στο νερό, σε ολόένα και μεγαλύτερη ποσότητα και ποικιλία, χημικών ουσιών με σοβαρούς κινδύνους για την ισορροπία των οικοσυστημάτων, για το περιβάλλον και για την ανθρώπινη υγεία, αποτελεί ένα από τα κύρια εμπόδια στα οποία προσκρούει η επίτευξη των στόχων που περιλαμβάνονται στην οδηγία-πλαίσιο στον τομέα των υδάτων (ΟΠΥ). Ο Ευρωπαϊκός Κατάλογος Εμποριοποιημένων Χημικών Ουσιών (NECS) περιλαμβάνει πάνω από 100 000 καταχωρήσεις, και κάθε χρόνο προστίθενται ακόμη περισσότερες.

1.2. Παρά τη βραδύτητα με την οποία γίνεται η αξιολόγηση των κινδύνων, εδραιώνονται οι ενδείξεις του κινδύνου που συνεπάγεται η έκθεση ακόμη και σε μικρές ποσότητες των εν λόγω ουσιών. Σήμερα, υπάρχει μεγάλη ανησυχία για τις ουσίες που διαταράσσουν το ενδοκρινικό σύστημα και επηρεάζουν, μεταξύ άλλων λειτουργιών, την αναπαραγωγική ικανότητα των έμβιων ειδών, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων.

1.3. Προς την κατεύθυνση αυτή προσανατολίζεται η πρόταση της Επιτροπής, ο κύριος στόχος της οποίας αφορά τη θέσπιση νέου πίνακα ουσιών προτεραιότητας ο οποίος θα αντικαθιστά τον πίνακα που θεσπίστηκε στα πλαίσια της Οδηγίας 76/464/ΕΟΚ, σύμφωνα με την πρόταση ΟΠΥ.

1.4. Η μέθοδος που καθιερώνεται για την κατάρτιση του εν λόγω πίνακα είναι ο συνδυασμός μιας διαδικασίας αποκαλούμενης COMMPS (δηλ. «combined monitoring-based and modelling-based priority setting», συνδυασμένος έλεγχος και προσομοίωση για τη χάραξη προτεραιοτήτων) και της ανοιχτής και διαφανούς συζήτησης σχετικά με τις επιλεγόμενες ουσίες ή ομάδες ουσιών.

1.5. Ο στόχος της θέσπισης νέου πίνακα δικαιολογείται απόλυτα, λόγω του καθοριστικού ρόλου των μελλοντικών ελέγχων που θα επιβάλει η ΟΠΥ, κυρίως δε επειδή:

1.5.1. Στο μεγάλο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την υιοθέτηση της Οδηγίας 76/464/ΕΟΚ, επεκτάθηκαν οι γνώσεις και οι ανησυχίες της κοινωνίας σχετικά με τις επιδράσεις νέων και παλαιών ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον, ιδιαίτερα εκείνων που θεωρούνται ως υπεύθυνες για διαταραχές του ενδοκρινικού συστήματος, οι οποίες υπάγονται σήμερα σε ρυθμιστικές διατάξεις (σύμβαση UNEP-POP και άλλες).

1.5.2. Η ΟΠΥ θεσπίζει μια «συνδυασμένη στρατηγική», η οποία απαιτεί εναρμονισμένα πρότυπα ποιότητας και όρια εκπομπής ουσιών, ώστε να ανταποκριθεί στα προβλήματα που προέρχονται από την περιστασιακή και τη διάχυτη μόλυνση των υδάτων. Η προοπτική αυτή αυξάνει τις ουσίες ή ομάδες ουσιών που απαιτείται να υπόκεινται σε μεγαλύτερο έλεγχο και παρακολούθηση.

1.5.3. Η εφαρμογή της ΟΠΥ, που έχει στόχο την επίτευξη «ικανοποιητικής κατάστασης» των υδάτων σε όλα τα κράτη μέλη, απαιτεί τον προσδιορισμό των ουσιών που θα πρέπει να ελέγχονται και την προσαρμογή των συστημάτων ελέγχου της ποιότητας των υδάτων.

1.6. Για την κατάρτιση του νέου πίνακα, επελέγη η εφαρμογή μιας «απλοποιημένης διαδικασίας αξιολόγησης κινδύνων, βάσει επιστημονικών αρχών», η οποία περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με τον εγγενή κίνδυνο της ουσίας, στοιχεία προερχόμενα από ελέγχους περιβαλλοντικών μολύνσεων και άλλους παράγοντες που ενισχύουν τους προηγούμενους, όπως ο όγκος παραγωγής ή χρήσης της υπό εξέταση ουσίας. Απερρίφθησαν οι άλλες δύο εναλλακτικές στρατηγικές που αναφέρονται στην πρόταση, πολύ περισσότερο αυστηρές και απαιτητικές ως προς τον απαιτούμενο χρόνο.

1.6.1. Η διαδικασία αυτή συνδυάζει ένα σύστημα προεπιλογής υποψηφίων ουσιών (COMMPS), έναν προσδιορισμό της «στατιστικής ομοιομορφίας» και ένα συμμετοχικό μηχανισμό διαβούλευσης για την οριστική επιλογή. Χρησιμοποιήθηκαν 4 πίνακες κατάταξης για οργανικούς ρύπους και μεταλλικές ρυπαντικές ουσίες, οι οποίοι στηρίζονται είτε σε προσομοιώσεις, είτε σε μετρήσεις ιζημάτων και επιφανειακών υδάτων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Παρότι η μέθοδος που επελέγη θεωρείται ορθή, η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να διατυπώσει ορισμένες παρατηρήσεις:

2.1.1. Η μέθοδος που έχει επιλεγεί — το να θεωρηθεί ότι η χρησιμοποίηση διαφόρων πηγών επικινδύνων ουσιών για την κατάρτιση του «πίνακα ουσιών προτεραιότητας στον τομέα της πολιτικής υδάτων» είναι σήμερα απαραίτητος και επαρκής τρόπος για να αναπτυχθεί σε εύλογο χρονικό διάστημα η ΟΠΥ — δεν εξασφαλίζει την πλήρη επίτευξη των στόχων.

2.1.2. Όπως αναφέρεται στην κοινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για το Περιβάλλον και του Περιφερειακού Γραφείου για την Ευρώπη του Ρhuma (Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον) του Οκτωβρίου 1998, και παρόλο που υφίσταται πολύ αυστηρό νομικό πλαίσιο για την αξιολόγηση των κινδύνων των χημικών ουσιών, στην πραγματικότητα:

- Δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου πληροφορίες ούτε επαγρύπνηση σχετικά με τη διάχυση των εν λόγω ουσιών στο νερό, τον αέρα, το έδαφος, την αλυσίδα τροφίμων κ.λπ., και πάνω απ' όλα, σχετικά με τις επιπτώσεις της έκθεσης των ανθρώπων σ' αυτές.
- Δεν υπάρχουν στοιχεία για την τοξικότητα και την οικοτοξικότητα περισσότερων από 3 000 χημικών ουσιών που παράγονται σε μεγάλες ποσότητες (πάνω από 1 000 τόνους ανά έτος).

2.2. Η έννοια του κινδύνου έτσι όπως χρησιμοποιήθηκε, η αντίληψη που εφαρμόστηκε για τη «στατιστική ομοιομορφία» και η ύπαρξη ανεξήγητων «κανόνων εμπιστευτικότητας» που έχουν συμφωνηθεί με τη βιομηχανία περιόρισαν τον αριθμό των ουσιών

και ομάδων ουσιών στις 32 που αναγράφονται στο παράρτημα. Ο αριθμός αυτός θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερος, και να θεσπίζεται έτσι αποτελεσματικότερη προστασία των υδάτινων πόρων, χωρίς να δημιουργούνται υπερβολικά προβλήματα για την πρακτική εφαρμογή της ΟΠΥ. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι δύο τελευταίοι παράγοντες συνιστούν διοικητικούς ή μεθοδολογικούς περιορισμούς της επέκτασης του πίνακα, όχι όμως και επιστημονικούς περιορισμούς.

2.3. Ο προσδιορισμός της «στατιστικής ομοιομορφίας» από τη στιγμή που διατίθενται στοιχεία από τρία κράτη μέλη ή που τα στοιχεία αυτά προέρχονται από δύο υπερσυνοριακές λεκάνες, μπορεί να θεωρηθεί επαρκής, λόγω των υφιστάμενων χρονικών περιορισμών. Εντούτοις, για την προσεχή αναθεώρηση, θα ήταν σκόπιμο να θεσπιστεί ενδεικτικός κατάλογος των ουσιών που είχαν προεπιλεγεί με βάση την επικινδυνότητά τους ή τη συγκέντρωσή τους και οι οποίες δεν πληρούσαν το μεθοδολογικό αυτό κριτήριο, και να προταθούν παράλληλα δράσεις για την επέκταση της μεθόδου, ώστε να μπορέσουν να επανεκτιμηθούν οι ουσίες αυτές στο μέλλον. Η πρωτοβουλία αυτή είναι απαραίτητη επειδή ορισμένοι ρύποι ενδέχεται να αποκτούν μεγάλη σημασία σε συγκεκριμένο περιβάλλον (έντονα βιομηχανοποιημένες πόλεις, περιοχές εντατικής καλλιέργειας ή κτηνοτροφίας ...), ενώ είναι λιγότερο σημαντικοί σε εθνική κλίμακα. Ωστόσο, οι ρύποι αυτοί πρέπει να εντοπιστούν, πρέπει δε να καταρτισθούν και σχέδια δράσης σχετικά με αυτούς στα πλαίσια των «Σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής των ποταμών» που καθορίζει η ΟΠΥ.

2.3.1. Οι συμφωνίες για την εμπιστευτικότητα των δεδομένων σχετικά με ορισμένες ουσίες που έχουν συναφθεί με τη βιομηχανία, θεσπίζουν έναν περιορισμό για την επιστημονική αξιολόγηση του κινδύνου. Η Επιτροπή πρέπει να καταβάλλει προσπάθειες για την άρση του εμποδίου αυτού μέσω «εθελοντικών συμφωνιών», στις περιπτώσεις που αυτό είναι δυνατό ή μέσω κανονιστικών διατάξεων στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι δυνατό. Οι εν λόγω συμφωνίες όχι μόνο μπορεί να συνεπάγονται σοβαρή ευθύνη της Επιτροπής για τις ενδεχόμενες επιδράσεις επί του υδάτινου περιβάλλοντος ή επί της ανθρώπινης υγείας, αλλά, επιπροσθέτως, αντιβαίνουν στις κατευθυντήριες γραμμές που η ίδια η Επιτροπή έχει προτείνει σχετικά με την αρχή της προφύλαξης. Ο μεθοδολογικός αυτός περιορισμός πρέπει να τροποποιηθεί, ώστε να διασφαλισθεί ότι οι ουσίες που προσατεύονται από τους κανόνες αυτούς θα μπορέσουν να αξιολογηθούν δέοντως κατά την προσεχή αναθεώρηση.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Το τελικό αποτέλεσμα (παράρτημα) που προέκυψε από τη γνωμοδότηση των εμπειρογνομόνων πρέπει να θεωρηθεί επαρκές για την αρχική ανάπτυξη της ΟΠΥ. Εντούτοις, προκειμένου να τηρούνται οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την αρχή της προφύλαξης, απαιτείται να εξασφαλισθεί η αύξηση της αποτελεσματικότητας του πίνακα αυτού, μέσω συμπληρωματικών πρωτοβουλιών, χωρίς όμως να αυξηθούν οι προσπάθειες και το κόστος όσον αφορά τον έλεγχο των ουσιών, και η υποστήριξη ερευνητικών προγραμμάτων σχετικά με τους κινδύνους των παλαιών και νέων ουσιών, η προώθηση πρότυπων προγραμμάτων για την υποκατάσταση, εξάλειψη ή μείωση της χρήσης τους.

3.2. Η ΟΚΕ, για να συμπληρωθεί δεόντως ο πίνακας των ουσιών στο μέλλον, επιθυμεί να τονίσει τρεις πτυχές που απαιτούν ειδική προσοχή, οι οποίες, λόγω της ιδιαίτερης σημασίας τους, επιβάλλεται να επισημανθούν ιδιαίτερω, παρότι κατά κάποιον τρόπο εξετάζονται στην πρόταση. Οι πτυχές αυτές είναι:

- ο εντοπισμός και η αξιολόγηση του κινδύνου των ουσιών που έχουν επίδραση επί των υπογείων υδάτων, πράγμα που πρέπει να γίνει επειγόντως, λόγω της σημασίας που έχουν για την εσωτερική ισορροπία των λεκανών απορροής των ποταμών και των ειδικών χαρακτηριστικών τους (μεγάλη διάρκεια του υδρολογικού κύκλου, πάρα πολύ ευπρόσβλητη ποιότητα αυτών των υδάτινων μαζών ...).
- η ανάγκη τυποποίησης των παραμέτρων και μεθόδων ανάλυσης και συντονισμού των προγραμμάτων ελέγχου των διαφόρων κρατών μελών.
- η ανάγκη να περιοριστεί το πρόβλημα της απουσίας διαθέ-

σιμων συγκριτικών επιστημονικών δεδομένων, ώστε να αξιολογηθεί δεόντως ο κίνδυνος από τις ουσίες εκείνες που αποκλείσθηκαν από τον πίνακα με βάση το κριτήριο αυτό.

3.3. Εάν δεν καταβληθούν οι προαναφερόμενες προσπάθειες, η διαδικασία COMMPS δεν δύναται να πληροί την αποστολή της ως μηχανισμού συνεχούς βελτίωσης κατά τη διαδικασία επιλογής ουσιών επικινδύνων για το υδάτινο περιβάλλον.

3.4. Τέλος, η άποψη ότι είναι αναγκαίο να θεοπιστούν και να εφαρμοστούν αποτελεσματικά προγράμματα και μέτρα για τον περιορισμό της ρύπανσης από τις ουσίες προτεραιότητας που έχουν ήδη επιλεγεί, πριν να αυξηθεί ο αριθμός των ουσιών, πρέπει να θεωρείται περισσότερο ως σύσταση, παρά ως απαίτηση που πρέπει να τηρείται υποχρεωτικά. Ενδέχεται να προκύψουν περιστάσεις που θα επιβάλουν την αναθεώρηση του πίνακα, ενώ η Επιτροπή ή τα κράτη μέλη δεν θα έχουν επιτύχει σε ικανοποιητικό βαθμό τον προσδιορισμό ή την ανάπτυξη των εν λόγω προγραμμάτων.

Βρυξέλλες, 12 Ιουλίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI